

TIP FAKÜLTESİ SON SINIF ÖĞRENCİLERİNİN KARIYER TERCİHLERİ VE BU TERCİHLERİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

CAREER PREFERENCES OF SENIOR STUDENTS IN FACULTY OF MEDICINE AND FACTORS AFFECTING THESE PREFERENCES

Funda İfakat TENGİZ¹, Asya Banu BABAOĞLU²

¹ İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi Tıp Eğitimi Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye.

² İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İzmir, Türkiye.

Cite this article as: Tengiz Fİ, Babaoğlu AB. Career Preferences of Senior Students in Faculty of Medicine and Factors Affecting These Preferences. Med J SDU 2020; 27(1): 67-78.

Öz

Amaç

Kariyer, genel anlamıyla seçilen bir iş hattında ilerlemek ve bunun sonucunda sorumluluk üstlenmek, statü kazanmak ve saygınlık elde etmek anlamını taşımaktadır. Bir kişinin iş yaşantısındaki aktivite, sorumluluk, tutum ve davranışlarının gelişimidir. Tıp fakültesi öğrencilerini mezuniyet sonrası temel, dâhili ve cerrahi bilimler alanlarında farklı düzey ve statüde kariyer olanakları beklemektedir. Bu çalışmada Tıp Fakültesi son sınıf öğrencilerinin kariyer tercihlerinin ne olduğu ve bu tercihlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi amaçlanmaktadır.

Gereç ve Yöntem

Çalışmada karma araştırma yöntemi ve tamamlayıcılık deseni kullanılmıştır. Nicel ve nitel veriler eş zamanlı toplanmış ve bir yöntemden elde edilen bulguların detaylandırılması, sunulması, artırılması ve açıklığa kavuşturulmasında diğer yöntemin sonuçları kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak odak grup görüşmeleri ve kariyer tercih anketi kullanılmıştır. Yapılan odak grup görüşmeleri içerik çözümlemesi ile analiz edilmiştir. Transkriptleri çıkarıldıktan sonra kodlanıp, kategorize edilmiştir. Veri analizinde tanımlayıcı istatistikler ve Fisher's Exact Test kullanılmıştır.

Bulgular

Çalışmaya katılanların %60.9'u (n=28) kadın, genel yaş ortalaması 24.4 (±1.9) idi. Öğrencilerin %66.7'si (n=30) mezuniyet sonrasında dâhili, %28.9'u (n=13) cerrahi, %4.4'ü (n=2) temel tıp bilimlerini seçmeyi planlıyordu. Hiçbir öğrenci meslek hayatına pratisyen hekim olarak devam etmek istemiyordu. Öğrencilerin %84.8'i mezuniyet sonrasında "kamu hastanelerinde" çalışmak istediklerini ifade etti. "Yaşam tarzı esnekliği" ve "Kabul edilebilir çalışma saatleri" kariyer tercihi- ni en çok etkilediği ifade edilen faktörlerdendi. Kariyer tercihi- ni en az etkilediği ifade edilen faktörler ise "aile isteği" ve "sürekli mesleki gelişim için zaman ve para harcama zorunluluğu" ile "toplum tarafından algılanan statü" idi. Odak grup görüşmelerinden "ilgi, yetenek, para, saygınlık statü, kabul edilebilir ve yönetilebilir çalışma koşulları, dar ve odaklanmış ve genel uygulama alanı, Tıpta Uzmanlık Sınavı (TUS)'ndan alınan puan, mesleki tatmin, hastalar ve hasta yakınları ile ilişkiler, etik ilişkiler, yurtdışı olanaklar ve kariyer danışmanlığı" etkileyen faktörler olarak belirlenmiştir.

Sonuç

Öğrencilerin kariyer planlamalarını yetenek ve ilgi alanlarına göre yapabilmelerini desteklemek ve sağlık alanında dengeli bir hizmet dağılımı sağlamak için, çalışma koşullarının düzenlenmesi yanında, mezuniyet öncesi eğitimde olumlu rol modellerinin varlığı ve kariyer danışmanlığı önem kazanmaktadır.

İletişim kurulacak yazar/Corresponding author: fundaiifakat.tengiz@ikc.edu.tr

Müracaat tarihi/Application Date: 03.05.2019 • **Kabul tarihi/Accepted Date:** 21.08.2019

Available online at <http://dergipark.gov.tr/sdutfd>

Makaleye <http://dergipark.gov.tr/sdutfd> web sayfasından ulaşılabilir.

Anahtar Kelimeler: Tıp Eğitimi, Kariyer, Kariyer Tercihi

Abstract

Objective

A career, in general, is to show progress in a profession and, taking responsibility, gaining status and dignity. It is the development of activity, responsibility, attitude and behaviour of a person in professional life. Career opportunities at different levels in fundamental, internal and surgical sciences are awaiting Medical students after graduation. In this study, we aim to determine the career preferences of the last year students in the Faculty of Medicine and to determine the factors that affect these preferences.

Materials and Methods

Mixed research method and complementarity pattern were used in the study. Quantitative and qualitative data were collected simultaneously and the results of the other method were used to elaborate, present, increase and clarify the findings obtained from the other method. Focus group interviews and career preference questionnaire were used as data collection tools. The focus group interviews were analysed with content analysis. Interview transcripts were coded and categorised afterwards. Descriptive statistics and Fisher's Exact Test were used in data analysis.

Results

Of the participants, 60.9% (n = 28) were female and

the mean age was 24.4 ($\pm$ 1.9). Of the students, 66.7% (n = 30) planned to study in internal medicine after graduation, 28.9% (n = 13) in surgical medicine sciences, and 4.4% (n = 2) in fundamental science. None of the students wanted to continue their career as a general practitioner. Eighty-four per cent of the students stated that they want to work in public hospitals after graduation. "Lifestyle flexibility" and "acceptable working hours" were the factors that affected the career preference most. The factors that had the least impact on career choice were "family influence", "necessity to spend time and money for continuous professional development" and "community perceived status". Interest, ability, money, dignity, status, acceptable and manageable working conditions, narrow and focused and general area of application, score from medical specialty exam (TUS), professional satisfaction, relationships with patients and their relatives, ethical relations, international opportunities and career counselling, were determined as factors from focus group interviews, affecting career choice.

Conclusions

In order to support students' ability to make career planning according to their abilities and interests, and to ensure a balanced service distribution in the health field, besides the regulation of working conditions, the presence of positive role models and career counselling are gaining importance.

Keywords: Medical education, Career, Career choice

Giriş

Kariyer, genel anlamıyla seçilen bir iş hattında ilerlemek ve bunun sonucunda sorumluluk üstlenmek, statü kazanmak ve saygınlık elde etmek anlamını taşımaktadır. Bir kişinin iş yaşantısındaki aktivite, sorumluluk, tutum ve davranışlarının gelişimidir (1). Kavram; bilgi, beceri ve yeteneğini geliştirmek ve aynı kademedeki farklı işlere yönelmek için yatay bir ilerleme gösteren çalışanları da kapsamaktadır (2, 3). Kariyer tercihleri bireyin kendi için öngördüğü olmazsa olmazları içeren ve başarılı bir kariyer için nelerin gerektiği yolundaki temel düşünceleridir. Yetenek, ihtiyaçlar ve kişisel değerlerin algılamasına bağlı olarak kariyer belirlenir (4). Kariyer, uzun soluklu bir yolculuktur ve seçimini yaparken aslında hayatımızı nasıl geçireceğimizin kararı verilmektedir. "Günümüzün en az üçte birini nerede, ne yaparak geçireceğiz? Bu bizi mutlu edecek mi? Kimlerle birlikte çalışacağız? Seyahatlerimiz olacak mı? Ailemiz ile ne kadar vakit geçirme şansımız olacak? Kalabalık bir aile istiyorsak, işimiz bu aileye bakacak

olanakları bize sunacak mı? Hatta işimizin şehir dışı, yurt dışı görevler gerektirdiği durumlarda nerede yaşayacağız?" gibi soruların cevapları kariyer tercihlerimizi etkileyen faktörler arasındadır.

Kariyer tercihi yaparken bireyin değer yargıları, ilgi ve inançları ve kişisel özelliklerinin de etkili olduğu alan yazında bildirilmektedir (5). Öte yandan sosyoekonomik durum ve aile etkisi gibi faktörlerin de ülkeler ve kültürler arası farklılık göstermekle birlikte etkili olduğu bildirilmektedir (6). Paa ve McWhirter (2000) kariyer seçiminde bireyin algılarının belirleyici olduğunu, "şans" faktörünü belirleyici olarak algılayan kimi öğrencilerin kariyer tercihini ciddi bir planlama ve mesleklere ilişkin kapsamlı bir araştırma yapmak yerine tamamen şansa bıraktıklarını ifade etmektedirler (7). Kariyer seçiminde etkili faktörler "içsel, dışsal ve kişilerarası faktörler" veya "geçmiş, kişisel ve çevresel değişkenler" olarak modellenenlerdir. İçsel faktörler bireyin kendi ile ilgili, dışsal faktörler kendi dışındaki etmenleri, kişiler arası faktörler ise aile, arkadaş çevresi gibi sosyal etkileşimleri ifade etmektedir. Bireyin geçmişi anlamında

cinsiyet, sosyoekonomik durum, yaş gibi değişkenler ifade edilmektedir. Kariyer tercihinin; bireyin geçmişi ile sahip olduğu kişisel ve çevresel değişkenler arasındaki karmaşık etkileşim sürecinin sonucu olduğu öne sürülmektedir (5).

Tıp Fakültesi altı yıllık bir eğitim sürecinin sonunda "tıp doktoru" ünvanı ile mezun olunan bir okuldur. Mezunlar; "pratisyen hekim/aile hekimi" olarak birinci veya ikinci basamak sağlık kurum ve kuruluşlarında mesleklerini sürdürebilecekleri gibi Tıpta Uzmanlık Sınavı (TUS), Doktora (PhD) programları sınavlarına girerek üst ihtisas, yan dal uzmanlığı gibi olanaklar ile kariyerlerine devam edebilirler (8). Bu sınavlara girerek kariyerlerine devam eden mezunlar temel, dâhili ve cerrahi tıp bilimleri alanlarında çalışmak üzere uzmanlaşma olanağına sahiptirler.

Sağlık İstatistikleri Yıllığı (SİY) 2017 verilerine göre Türkiye'de her 100.000 kişiye 186 hekim düşmekte ve ülkemiz Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD) ülkeleri arasında son sırada yer almaktadır. 2002 yılında 45.457 olan uzman hekim sayısı, 2017'de 80.951'e yükselirken, pratisyen hekim sayısı 30.900'den 44.649'a çıkmıştır (9).

Tıp fakültesi öğrencilerinin kariyer tercihlerini etkileyen faktörlerin anlaşılması, çalışma alanlarını özendirmek amacıyla yapılması gerekenlerin tespit edilmesine olanak sunar. Messinger ve arkadaşları çalışmalarında tıp öğrencilerinin ilgilerini ve kariyer tercihlerini belirledikleri sonuçları, politika yapıcılara yol gösterici olarak önermişlerdir (10).

Tıp fakültesi son sınıf öğrencileri, tamamladıkları stajlar sonrası çalışma koşulları ve olanakları hakkında kapsamlı bilgi ve deneyime sahip olarak gelecekteki yaşamlarını nasıl sürdürecekleri konusunda karar vermektedir. Bu çalışmanın konusu, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi (İKÇÜ) tıp fakültesi öğrencilerinin kariyer tercihlerinde rol oynayabileceği düşünülen etmenleri incelemektir. Çalışmada "Tıp Fakültesi son sınıf öğrencilerinin kariyer tercihleri nelerdir? Tıp Fakültesi son sınıf öğrencilerinin kariyer tercihlerini etkileyen faktörler nelerdir?" sorularının yanıtları sunulmaya çalışılmıştır.

Gereç ve Yöntem

Çalışma evrenini 2017-2018 eğitim öğretim yılında Tıp Fakültesi son sınıfına devam eden (N=95) öğrenciler (intörn) oluşturmaktadır.

Çalışmada karma araştırma yöntemi ve tamamlayıcılık deseni kullanılmıştır. Nicel ve nitel veriler eş zamanlı

toplanmıştır. Odak grup görüşmeleri tamamlandıktan sonra öğrenciler toplantı salonunu terk etmeden anketleri doldurmaları istenmiştir. Böylece bir yöntemden elde edilen bulguların detaylandırılması, sunulması, artırılması ve açıklığa kavuşturulmasında diğer yöntemin sonuçları kullanılmıştır. Tamamlayıcı karma yöntemde, nitel ve nicel veriler hem çakışmaların olduğu durumları, hem de olayı farklı açılardan ölçerek zengin ve ayrıntılı bir hale getirmek için kullanılır. Böylece her bir veri analizi türü bir diğerini tamamlar (11, 12).

Veri toplama aracı olarak odak grup görüşmeleri ve kariyer tercih anketi kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından hazırlanan anketin geliştirilmesi sürecinde, alan yazında ayrıntılı bir araştırma yapıldıktan sonra öğrencilerin kariyer seçiminde etkili olan içsel ve dışsal faktörler tespit edilmiştir. Ortaya çıkan 21 maddelik anket araştırmacılar tarafından bağımsız olarak yeniden değerlendirilmiş, pilot çalışma yapılmıştır. Anket, iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde sosyo-demografik değişkenlere ilişkin sorular; ikinci bölümde ise öğrencilerin mezuniyet sonrası kariyer tercihlerinde etkili olan faktörleri saptamaya yönelik sorular yer almaktadır. Cinsiyet, yaş ve aile bilgileri gibi bağımsız değişkenlerin yer aldığı ankette beş alt boyut bulunmaktadır (Tablo 1). Ankette katılımcılar kariyer seçimini etkileyebilecek 21 gerekçeyi, 5'li semantik anlam farklılığı ölçeği ile (-2= kesinlikle olumsuz etki, 0= etkisiz, +2= kesinlikle olumlu etki) değerlendirmişlerdir.

Öğrencilerle odak grup görüşmeleri yapılarak kariyer tercihlerini etkileyen faktörler belirlenmeye çalışılmıştır. Bir araştırmacı odak grup yönlendiricisi (FİT), diğer araştırmacı odak grup gözlemcisi (ABB) olmuşlardır. Odak grup yönlendiricisi olan araştırmacı; grup dinamikleri konusunda eğitim almış, grubu idare etmesini bilen ve grup psikolojisinden anlayan bir kişidir. Odak grup görüşmelerinde öğrencilere açık uçlu sorular yöneltilmiştir. Odak grup görüşmeleri öncesi "odak grubun ne olduğu", "görüşmeler sırasında ses kayıt cihazı kullanılacağı" ile ilgili açıklamalar yapılmış ve katılımcılardan sözlü onay alınmıştır. 01 Mart 2018 saat 13:30 – 15:30, 12 Mart 2018 saat 12:00 - 14:00 ve 03 Mayıs 2018 saat 15:00 - 16:30 tarihlerinde üç odak grup görüşmesi yapılmıştır. Her bir görüşmede benzer fikirler üretildiği için yeni bir odak grup görüşmesi planlanmamıştır. Yapılan odak grup görüşmeleri içerik çözümlemesi ile analiz edilmiştir. Transkriptler araştırmacılar tarafından ayrı ayrı çıkarıldıktan sonra tek bir transkript haline getirilmiştir. Yine araştırmacılar ayrı ayrı kodlama listesi hazırlamış ve tek bir kodlama listesi oluşturulmuş ve iki araştırmacı tarafından kategorize edilmiştir.

Veri analizinde tanımlayıcı istatistikler ve Fisher's Exa-

ct Test kullanılmıştır. Verilerin analizi SPSS for Windows 25.0 paket programı kullanılarak yapılmıştır.

Uygulama için gerekli izin İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sosyal Araştırmalar Etik Kurulu'ndan (03.04.2018 tarih, sayı: 2018/05-05) alınmıştır.

Bulgular

a. Nicel Bulgular

Ankete katılanların %60.9'u (n=28) kadın, genel yaş ortalaması 24.4 (± 1.9) idi (Tablo 2). Öğrencilerin %66.7'si (n=30) mezuniyet sonrasında dâhili, %28.9'u (n=13) cerrahi, %4.4'ü (n=2) temel tıp bilimlerini seçmeyi planlıyordu. Hiçbir öğrenci meslek hayatına pratisyen hekim olarak devam etmek istemiyordu. Cinsiyet ile tercih edilen tıp bilim alanı arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki yoktu ($p=0.27$).

Mezuniyet sonrasında hangi alan/kurumda çalışmayı planladıkları sorusunda %84.8 oranla en çok işaretlenen şık "kamu hastaneleri" idi (Tablo 3).

Mezuniyet sonrası kariyer tercihini etkileyebilecek etkenler arasında en çok işaretlenen faktör %97,8 (n=45) oranla "yaşam tarzı esnekliği (çalışma saatlerinin kontrolü, tatil günleri vs.)" idi. Bunu %93.5 (n=43) ile "kabul edilebilir çalışma saatlerinin olması", "acil durumlara çağrılma sıklığı", "yeteneğimin olması" ve "uzmanlık sonrası çalışma koşullarının rahat olması" takip etmekteydi. Kariyer tercihini en az etkilediği tespit edilen faktörler %43,5 (n=20) ile "aile isteği" ve %67.4 (n=31) ile "sürekli mesleki gelişim için zaman ve para harcama zorunluluğu" ile "toplum tarafından algılanan statü" idi.

'Sağlığı koruma ve geliştirmeye katkı sunması' ($p=0.004$), 'yüksek gelir imkânı' ($p=0.042$) ve 'sağlık personeline yönelik şiddet olaylarının görülme olasılığı' ($p=0.033$) faktörlerinin kariyer tercihinde etkili olduğunu ifade eden kız öğrencilerin oranı istatistiksel olarak anlamlı bir farkla erkeklerden yüksekti (Tablo 4).

Ailenin ekonomik durumu ve anne/baba eğitim düzeyi ile mezuniyet sonrası kariyer tercihini etkileyen faktörler arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki yoktu.

b. Nitel Bulgular

Yapılan üç odak grup görüşmesine 46 intörn katılmıştır. İçerik analizi ile elde edilen transkriptten 201 kodlama başlığı oluşturulmuştur. Bu kodlamalardan on üç kategorizasyon başlığı saptanmıştır (Tablo 5).

Aşağıda, kategorize edilen başlıklar ile ilgili olumlu-olumsuz görüşler aktarıldıktan sonra başlığı en iyi anla-

tan ifadeler örnek olarak sunulmuştur.

1. İlgı

Öğrenciler kariyer planı yaparken ilgi duydukları bir alanda çalışmayı önemsediklerini belirtmişlerdir. İlgı duyulan alan henüz tıp fakültesine başlarken şekillendiğini belirtenler olduğu gibi, eğitim sürecindeki yaşantı ve deneyimlerden de etkilendiklerini belirten öğrenciler bulunmaktaydı.

"Psikiyatri'ye hep ilgi duydum."

"Dâhili alanlara da ilgim vardı."

"1. sınıfta beyin cerrahisi hoşuma gidiyordu."

"Halk sağlığı koruyucu hekimlik ilgimi çekti"

2. Yetenek

Öğrenciler meslek yaşamlarında yetenekli oldukları alanlarda çalışırlarsa başarılı ve mutlu olacaklarını ifade etmekteydiler.

"Bir de biraz o konuda yeteneğim olduğunu düşünüyorum."

"En başından cerrahiye ilgim vardı. Yetenekliydim de..."

"Cerrahi bilimlere yatkınlığım var."

3. Para

Kariyer planı yaparken para kazanmak öğrencilerin birincil düşündükleri şey olmasa da emeklerinin karşılığını almayı, rahat bir yaşam sürmeyi, hekim olarak nerede çalışırlarsa çalışsınlar ortalamanın üzerinde bir gelir kazanmayı istediklerini ifade etmişlerdir.

"Ekonomik gelir de önemli"

"Para, tercihim belirlemede önemli bir faktördür."

"Paraya göre bölüm seçmem. Zaten ortalamanın üstünde kazanırım."

"Para çok fazla etkiler. Hak ettiğimiz parayı kazanmak isterim. Hayat pahalıyor. O yüzden biraz para kazanmak isterim. %51 para %49 diğerleri"

"Uzmanlıkta maaş neredeyse iki katına çıkıyor"

Kamu kurumlarında çalışmanın verdiği düzenli gelir güvencesinin yanında, seçilen alanın muayenehane, özel hastane gibi alternatif çalışma olanağı sunması, kariyer tercihini etkileyen durumlar arasındaydı.

"Devletin eli garanti el"

"'Uzmanlıkta da özel sektör var' filan diyorlar."

"Özelde kendi kliniğimi açacağım"

Mezuniyet sonrasında ek eğitimler veya malzemeler için para harcama gerekliliğinin olması da tercihleri belirlemede rol oynamaktaydı.

"Hani psikiyatri ile ilgili konuşmuştuk. Hani hipnoz eğitimi vs. için ekstra para harcayacak olmak benim için etkili. Tam para kazanacakken para harcamak zorunda olmak."

Tablo 1 Kariyer Tercih Anketi Alt Boyut ve Anket Maddeleri

ALT BOYUTLARI	İLGİLİ ANKET MADDELERİ
1.İlgi duyma /yetenek	3-4-8-10-12-15-20-21
2.Saygınlık statü	1-16-17
3.Gelir düzeyi/para	9-11
4.Çalışma şartları/rahatlık/güvenlik	2-5-6-13-14-18-19
5.TUS sınavı	7

Tablo 2 Cinsiyete Göre Sosyodemografik Özelliklerin Dağılımı

	KADIN n (%)	ERKEK n (%)
Cinsiyet	28 (60.9)	18 (39.1)
Ortalama yaş (yıl ± SD)	24.46 ± 2,44	24.0 ± 0,76
Anne eğitim durumu		
Ortaokul ve altı	3 (10.7)	6 (33.3)
Lise ve Üstü	25 (89.3)	12 (66.7)
Baba eğitim durumu		
Ortaokul ve altı	3 (10.7)	5 (27.8)
Lise ve Üstü	25 (89.3)	13 (72.2)
Aile ekonomik durum		
İyi / çok iyi	14 (50.0)	8 (44.4)
Orta / kötü / çok kötü	14 (50.0)	10 (55.6)

Tablo 3 İntörnlerin Mezuniyet Sonrası Çalışmayı Planladıkları Kurumların Dağılımı

Kurum / Alan	n(%)
Kamu Hastaneleri	39 (84.8)
Özel Hastane	20 (43.5)
Muayenehane	19 (41.3)
Yurt Dışı Kariyer	18 (39.1)
Tıp Dışı Kariyer	9 (19.6)
Toplum Sağlığı Merkezi	7 (15.2)
İdari görev	6 (13.0)

Tablo 4

İntörnlerin Kariyer Tercihini Etkileyen Faktörlerin Cinsiyete Göre Dağılımı

	KADIN n (%)	ERKEK n (%)	p değeri
ETKİLEYEN FAKTÖRLER			
Yaşam tarzı esnekliği	28 (100)	17 (94.4)	0.39
Kabul edilebilir çalışma saatleri	26 (92.9)	17 (94.4)	1.0
Acil durumlara çağrı sıklığı	25 (89,3)	18 (100)	0.27
Alan konusunda yetenek	27 (96.4)	16 (88.9)	0.55
Uzmanlık sonrası çalışma koşulları	26 (92.9)	17 (94.4)	1.0
Uzmanlık eğitiminin koşulları	26 (92.9)	16 (88.9)	0.63
Mesleki olarak yapılan işin tatmin etmesi	25 (89.3)	17 (94.4)	1.0
Hasta çeşitliliğinin çok olması	26 (92.9)	14 (77.8)	0.19
TUS sınavı başarı durumu	23 (82.1)	16 (88.9)	0.68
Stajı / rotasyonu sevmiş olma	23 (82.1)	16 (88.9)	0.68
Nöbet tutma gerekliliği	24 (85.7)	14 (77.8)	0.69
Kamu dışı çalışmaya olasılıkları	24 (85.7)	14 (77.8)	0.69
Sağlığı koruma ve geliştirmeye katkı	27 (96.4)	11 (61.1)	0.004
Yüksek gelir imkanı	26 (92.9)	12 (66.7)	0.042
Tedavi sonucunu hızlı görebilme	23 (82.1)	15 (83.3)	1.0
Dar ve odaklanmış uygulama alanı	22 (78.6)	12 (66.7)	0.49
Sağlık personeline yönelik şiddet	25 (89.3)	11 (61.1)	0.33
Meslektaşlar arasında algılanan statünün	19 (67.9)	13 (72.2)	0.75
Sürekli mesleki gelişim için zaman ve para	19 (67.4)	12 (66.7)	0.93
Toplum tarafından algılanan statü	17 (60.7)	14 (77.8)	0.22
Aile isteği	13 (46.4)	7 (38.9)	0.61

4. Etkileyen Kişi

Öğrenciler gelecekle ilgili planlarını esas olarak kendilerinin yaptığını belirtmiş olsa da, verilen yanıtlardan kariyer tercihlerini kişi ya da kişilerin etkilediği gözlemlendi. Görüşmelerde en çok etkileyen kişilerin asistanlar ve öğretim üyeleri olduğu, ancak ailelerin beklentilerinin kariyer tercihinde etkili olduğu ifade edildi.

“Beni zaten direkt eşim etkiledi.”

“...Ama mezun olduktan sonra ailelerin beklentileri de oluyor illa ki...”

“Arkadaşlar, hocalar çok etkiliyor, asistanlar...”

“Şeker bir hocamız vardı ki yani o kadar sevdi ki”

“Benim annem ebe, “kadın doğum yazarsan seni evlatlıktan reddederim” diyor”

“Ama en çok asistanlar etkiliyor”

5. Saygınlık Statü

Öğrenciler toplumun hekime duyduğu saygıyı önemsediklerini ve kariyer tercihlerinde bunun önemli olduğunu ifade etti.

“Hastaların sana böyle çok bir güveni yok. ‘Nasıl aile hekimi’ yani. Sanki insanların hayatına pek dokunamıyormuşsun gibi hissediyorsun”

“İsimlerin önüne gelen unvanları her şeyi çok etkiliyor, imaj gibi bir şey. Uzmanla doçent arasında bence çok bir fark yok ama insanların gözünde öyle oluyor..... Hastanedeki çalışanlar bile “doçente muayene oldum” diyor. ....”

6. Çalışma Koşulları

Odak grup görüşmeleri sırasında, kabul edilebilir çalışma saatleri, hayatlarını rahatça planlama ve tıp dışı ilgi alanlarına yönelebilmeye ön plana çıkmaktaydı. Bunun yanında iş yükü, nöbetler, üstlenilen sorumluluk / risk de kariyer tercihlerinde etkiliydi.

“Biraz da saatlerim daha rahat olsun”

“Eğer o asistanların çektiği çileyi çekeceksem çok zor. Pek çekilir bir yaşam değil”

“Mesela hayalim Fransızca öğrenmek. Akşam nöbet olursa ben nasıl o kursa gideyim”

Tablo 5 Nitel Verilerden Elde Edilen Kategorizasyon Başlıkları

	Kategorizasyon Başlığı
1	İlgi
2	Yetenek
3	Para (garanti iş- iş güvencesi, yüksek gelir imkânı, masraflar)
4	Etkileyen kişi (aile-meslektaş)
5	Saygınlık statü
6	Kabul edilebilir ve yönetilebilir çalışma koşulları
7	Dar ve odaklanmış/genel uygulama alanı
8	Tus puanı-sınav
9	Mesleki tatmin
10	Hastalar ve hasta yakınları ile ilişkiler (şiddet)
11	Etik ilişkiler (mobbing)
12	Yurtdışı
13	Kariyer danışmanlığı

“Aile hekimliği istiyorum. Fiziksel olarak yorucu olmayan bir iş istiyorum.”

“Cerrahi düşünmüyorum çünkü hastane dışında da bir hayatım olsun istiyorum.”

“Amaç şu anda sadece mutlu olabileceğim, rahat edebileceğim bir branşımın olması”

“Bence asistanlıkta nöbet koşullarının düzeltilmesi, yani ayda 10 nöbet yerine 5-6 olup nöbet sonrası izin olsa çoğu arkadaşımın tercihi değişir. Çok etkiliyor bence”

“Ne kadar çok param olsa da zamanım olmazsa kıymeti yok. Zamanı satın alamıyorsun.”

“Bir de hani, ailem olacak. Aileme nasıl bakacağım, çocuğuma nasıl bakacağım? Bir kadın olarak bunları da düşünmem lazım”

7. Dar Ve Odaklanmış/Genel Uygulama Alanı

Kimi öğrenciler kendilerini özelleşmiş konulara yönelmek isterken, kimi öğrenci de bütüncül bir bakış açısıyla genel hekimlik uygulamaları yapmak istediğini belirtmiştir.

“Ben izole bölümleri sevmiyorum. Mesela göz tıptan çok uzaklaşıyor musun gibi geliyor.”

“Özelleşmiş hastalara bakmak isterim. Ortopedist olmak istiyorum her gelen kırığı değil de özel şeyler yapmak istiyorum.”

“Belli bir hasta grubuna bakmak istiyorum.”

“Tek bir alana kendimi yönlendiremiyorum. Bu gidişle pratisyen olacağım”.

“Hastaya bütüncül yaklaşmak çok hoşuma gidiyor”

8. TUS Puanı-Sınav

Ülkemizde uygulanan Tıpta Uzmanlık Sınavı (TUS) öğrenciler için geleceklerini şekillendirmekte önemli bir basamak olarak algılanmaktaydı. Bu sınavı çoğu öğrenci bir gereklilik olarak ve hayallerini gerçekleştirmede bir engel olarak görmekteydi. Hayal, ilgi ve yeteneklerinden ziyade alacağı puana göre kariyerini şekillendireceğini ifade etmekteydiler.

“Puanlarının düşük olduğundan dolayı”

“Puana göre şekillensin istiyorum”

“Bilmiyor ki puanları benim yapamayacağım kadar yüksek”

“TUS’a girmenin gerekmemesi; Turizm hekimliği, iş yeri hekimliği vb.”

“En istediğim dermatoloji ama önümde TUS olduğu için zaman zaman vazgeçiyorum”

“Yurtdışı seçeneği mesela TUS'suz”

9. Mesleki Tatmin

Öğrenciler hekimlik mesleğini insanlara faydalı olmak ve bilim üretmek amacıyla tercih ettiklerini ifade ettiler.

“Tatmin olma açısından hekimlik anlamında hasta da göreyim”

“İnsanlara faydam olsun”

“Hem öğrenmeye devam etmek hem öğretmek isterim. Bir yerden sonra hasta bakmak hep aynı şey”

“Herkesin yapabileceği şeyi yapmaktansa farklı bir tekniğim olsun, ilklere olmak isterim. Mesleki tatmin hissedeyim”.

10. Hastalar Ve Hasta Yakınları İle İlişkiler

Öğrenciler, hastaların ve hasta yakınlarının hekimlik mesleğine bakış açıları, olumsuz ve şiddet eğilimli tutumları dolayısıyla hastayla doğrudan temasın daha az olduğu branşları tercih ettiklerini ifade ettiler.

“Hasta yakınları ile anlaşmak zor”

“Hasta yakınları ile de muhatap olmak istemiyorum”

“Hastaların muamelelerinin doktorlara karşı kötü olması”

“Hastalarla yüz göz olmak istemiyorum”

“Sürekli kapıda kavga çıkma ihtimali var. Hastadan soğuma sebeplerim bunlar”

11. Etik İlişkiler

Öğrenciler tercih için çalışma ortamındaki huzur ve barışın ön planda olduğunu ifade ettiler. Bazı branşlarda anlaşmazlık ve etik dışı davranışlar gözlemlediklerini söylediler. Olumsuz çalışma ortamının tercihlerini etkilediklerini ifade ettiler.

“Mobbing ortamı beni irrite etti o branştan”

“...gerçekten hiç etik olmayan davranışlar vardı”

“Orayı çok seversin, ortam iyidir, güzeldir.”

“Onların o kıdem telaşı...çok fazla rekabet ortamı olması...”

“kız erkek ayrımı var.”

12. Yurtdışı

Öğrencilerin yurtdışında eğitim alma ve yaşama isteği tercihlerini belirlemede etkili bir faktör olarak bulunmuştur.

“Amerika'ya gitmek istiyorum.”

“Sonuçta bu çok etkileyen bir şey, yurt dışı eğitimi.”

“Uzmanlık için Almanya'ya gideceğim. Almanca öğreniyorum.”

“Bir ayağım yurt dışında olsun. Yoğun iş yükü bir işe yarasin.”

13. Kariyer Danışmanlığı

Öğrenciler uzmanlık eğitimi dışındaki çalışma olanakları hakkında bilgi sahibi olmadıklarını ifade ettiler. Mezuniyet sonrası yapabilecekleri hakkında eğitim sürecinde bilgi verilmesini talep ettiler.

“TUS dışında yapılabilecek şeyler, iş yeri hekimliği, eğitim birimi gibi. Veya ilaç firmalarında çalışmak gibi. Bunlarla ilgili bize hiç bilgi verilmiyor.”

“TUS dışında bir doktor ne yapar bilmiyoruz. Bunlarla ilgili bize hiç bilgi verilmedi.”

Tartışma

Bu çalışma, tıp fakültesi öğrencilerinin mezuniyet sonrası kariyer tercihlerinin ne olacağını ve bu tercihleri

etkileyen faktörleri anlamayı amaçlamaktadır.

Çalışmalar, cerrahi branşlarda erkek hekim oranının kadınlara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir (13-15). Çalışmamızda cinsiyet ile tercih edilen tıp bilim alanı (dâhili, cerrahi, temel) arasında istatistiksel anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Bu durum, kız öğrencilerin cerrahi branşlara önyargılı yaklaşmadıklarını, düşünsel anlamda cinsiyet eşitliğinin sağlanmış olduğunu ve eğitim sırasında cinsiyet ayrımı yapılmadığına dair olumlu işaretlerdir. Ancak çalışma koşullarının rahat olması, az nöbet olması, ailesine ve kendine daha fazla zaman ayırabilecek olması kız öğrencilerin tercihlerini etkileyen faktörlerdi. Almanya'daki iki tıp fakültesinde 1098 öğrenci ile yürütülen bir çalışmada, öğrencilerin %64'ü cerrahi branşları ilgi çekici ve anlamlı bir branş olarak tanımladığı halde, kadınların %89'u ve erkeklerin %81'i cerrahi bir branşı seçme konusunda istekli olmadıklarını ifade etmiştir. Söz konusu çalışmada öğrenciler meslekleri için fedakârlık yapmaya hazır olduklarını, ancak aynı zamanda, iş-yaşam dengesinin de önemini vurgulamışlardır (16). Batı ülkelerinde cerrahi branşı tercih etme oranının azalma eğiliminde olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (17). Pediatri alanlarında uzmanlaşmanın kız öğrencilerde fazla olduğunu saptayan çalışmalar vardır (13, 18). Bu, kadınların doğalarında bulunan çocuk sevgisine ve aile içindeki rollerine yorumlanmıştır (13). Japonya'da tıp öğrencilerinin kariyer tercihini cinsiyetlere göre karşılaştıran bir çalışmada, kız öğrencilerin 'çocuk veya yaşlılar' gibi hedef gruplara eğilim gösterdiği ve bunun kariyer seçiminde etkili olduğu, ancak 'beklenen gelir düzeyinin' pek etkili olmadığı görülmüştür. Kız öğrenciler kapsamlı hasta bakımına erkeklere göre daha fazla değer verme eğilimindedir ve erkeklere göre rol modellerinden daha fazla etkilenebilir (19). Çalışmamızda 'sağlığı koruma ve geliştirmeye katkı sunması', 'yüksek gelir imkânı' ve 'sağlık personeline yönelik şiddet olaylarının görülme olasılığı' değişkenlerinin kariyer tercihinde etkili olma durumu kız öğrencilerde istatistiksel olarak yüksekti. Özellikle 'sağlığı koruma ve geliştirmeye katkı sunması' ve 'şiddet olayları' değişkenleri, kız öğrencilerin yine de cerrahi dışı branşlara yönelebileceğine dair bir gösterge olarak yorumlanabilir.

Öğrencilerin tamamı uzmanlaşmak istediklerini belirttiler. Çalışmamızda en çok dâhili branşlar tercih edilirken, Nigerya, Arabistan, Pakistan, Ürdün ve Kanada gibi ülkelerde cerrahi branşların tercih edildiği görülmektedir (13).

Çalışmamızda temel bilimler, aile hekimliği ve halk sağlığı az tercih edilen branşlar arasındadır. Benzer olarak Guraya ve arkadaşları da bu sonuca ulaşmış-

lardır (18). Bu durum öğrencilerin son sınıfa kadar aile hekimliği ve halk sağlığı alanlarında saha uygulama deneyimlerinin az olmasından kaynaklanıyor olabilir. Klinik eğitim döneminde saha uygulamalarını yaygınlaştırmak öğrencilerin kariyer tercihlerinde değişime yol açabilir. Topluma dayalı ve yönelik tıp eğitiminin müfredat içine entegrasyonu bu uzmanlık alanlarına tercihi artırarak, öğrencilerin topluma hizmet etme motivasyonunu artırabilir.

Öğrenciler uzmanlık eğitimi dışındaki hekim çalışma alanları hakkında bilgi sahibi olmadıklarını ve mezuniyet sonrası yapabilecekleri hakkında eğitim sürecinde bilgi verilmesini talep ettiler. Gambia'da 106 tıp öğrencisi ile yapılan bir çalışmada, bütün öğrenciler kariyer danışmanlığını bir zorunluluk olarak kabul etmişlerdir (20).

Mezuniyet sonrasında kamu hastaneleri çalışmak için en çok tercih edilen alan/kurumdur. Benzer olarak Almanya'da yapılan çalışmada, maaşlı pozisyonda çalışmak özel olarak çalışmaya tercih edilmekteydi (21). Kleinert ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada öğrencilerin çoğu, gelecek 10 yıllık kariyer planlarında bir hastanede çalışmayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir (16). Kamu kurumlarında çalışmanın verdiği düzenli gelir güvencesinin yanında, seçilen alanın muayenehane, özel hastane gibi alternatif çalışma imkanı sunması, kariyer tercihinin etkileyen durumlar arasındaydı. Bizim çalışmamızda kamu dışında, özel sektörde (muayenehane, özel hastane) çalışma olasılıklarının olması değişkeni kız ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel anlamlılık açısından farklı değildi. Benzer olarak Almanya'da yürütülen çalışmada da kendi muayenehanesinde uzman olma isteği, iki cinsiyette benzerdi (21).

Çalışmamızda, mezuniyet sonrası kariyer tercihinin en az etkileyen faktörlerden biri "aile isteği" idi. Öğrenciler gelecekle ilgili planlarını esas olarak kendilerinin yaptığını ailelerinin isteğinin kariyer tercihinde daha az etkili olduğu ifade etti. Başka çalışmalarda da tıp fakültesi öğrencilerinin kariyer tercihinin aile ve arkadaş çevresinin en az etkilediği saptanmıştır (13, 18). Görüşmeler sonucu öğrencilerin kariyer tercihinin en çok etkileyen kişilerin asistanlar ve öğretim üyeleri olduğu saptanmıştır. Benzer olarak Kanada'da ve Japonya'da, öncelikleri belirleme ve bir uzmanlık alanı hakkında karar vermede en fazla etkiye sahip değişken, rol model ve mentorlardı (22, 23).

Öğrenciler kariyer planı yaparken ilgi duydukları ve yeteneklerinin olduğu bir alanda çalışmayı önemsettiklerini belirtmişlerdir. Benzer olarak farklı ülkelerde yapılan çalışmalarda da kişisel ilgi ve yetenek, kariyer

tercihinde öncelikli faktör olarak öne çıkmaktaydı (20, 24).

Kariyer planı yaparken para kazanmak öğrencilerin birincil düşündükleri şey olmasa da emeklerinin karşılığını almayı, rahat bir yaşam sürmeyi, hekim olarak nerede çalışırlarsa çalışsınlar ortalamanın üzerinde bir geliri kazanmayı istediklerini ifade etmişlerdir. Nijerya'da doktor gelirlerinin düşük olmasına rağmen uzmanlık tercihinde bizimle benzer olarak para tercih için anlamlı bir faktör olmamış (13), ancak diğer çalışmalarda önemli olarak not edilmiştir (25, 26). Mezuniyet sonrasında uzmanlık yapıldığı takdirde maaşın çok artacağı inancı, uzmanlaşma isteğini arttıran ve pratisyen olarak çalışma tercihinin olumsuz etkileyen bir faktör olabilir.

Öğrenciler toplumun hekime duyduğu saygıyı önemsettiklerini ve kariyer tercihlerinde bunun önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Çalışmamıza katılan öğrenciler, aile, arkadaş çevresi ve toplum tarafından saygın kabul edildiğini düşündükleri uzmanlaşmaya odaklanmış durumdadırlar. Aslında çalışma şartları ve maddi kazanç olarak aile hekimliğini ve birinci basamak çalışma koşullarını beğeniyor olsalar da hastaların ve toplumun statü olarak bakış açısını beğenmediklerinden farklı kariyer tercihlerine yöneldiklerini belirttikler. Farklı ülkelerden bazı çalışmalar, aile hekimliğinin birçok tıp öğrencisinin öncelikli listesinde olmadığını göstermektedir. Bu ilgisizliğin nedenleri olarak öğrencinin konuyla ilgili bilgi eksikliği yanında bu branşı düşük prestijli, düşük geliri ve kişisel gelişime sahip olmayan bir uzmanlık alanı olduğu yönündeki algıları olarak açıklamaktadır (24, 27-29).

Tıp fakültesini tercih etme sebeplerinin araştırıldığı bir çalışmada "insanlara yardım isteği, tıbbı ilgi duyma, hekimliğin saygın meslek olduğunu düşünme ve tıbbı yeteneği olduğunu düşünme" gibi faktörlerin rol oynadığı tespit edilmiştir (5). Çalışmamızda kariyer tercihinin en çok etkileyen faktörler yaşam tarzı esnekliği ve çalışma saatleri gibi kişisel konfor ile ilgili durumlarıdır. Mesleği seçerken var olan idealizm mezuniyete yakın öğrencilerde yerini, rahat yaşam koşulları isteğine bırakmaktadır. Bu durum öğrencilerin yoğun eğitim süreci sonucu yaşadıkları deneyimlerden kaynaklanıyor olabilir (30, 31).

Son yıllarda, iş-yaşam dengesi gittikçe daha fazla önem kazanmaktadır. Bireyler kişisel hobilere, aile zamanına ve diğer eğlence etkinliklerini de önemsemekte, "iş" öncelikle boş zamanlarını finanse etmek ve aileyi desteklemek için para kazanmak anlamına gelmektedir (32). Odak grup görüşmeleri sırasında, kabul edilebilir çalışma saatleri, serbest zamana sahip

olma, hayatlarını rahatça planlama ve tıp dışı ilgi alanlarına da yönelebilmek konusu ön plana çıkmaktaydı. Bunun yanında iş yükü, nöbetler, üstlenilen sorumluluk / risk de kariyer tercihlerinde etkili olduğu görülmüştür. Almanya'da yürütülen bir çalışmada iş-yaşam dengesinin en az gelir kadar önemsendiği görülmüştür (16). Osborn ve arkadaşlarının çalışmasında öğrencileri aile hekimliği veya pediatri seçmeye yatkın hale getiren faktörler üç genel kategoriye ayrılmaktaydı: İş-yaşam dengesi, hekim-hasta ilişkileri ve asistanlık eğitiminin süresi (33).

Bizim çalışmamızda olduğu gibi, iş-yaşam dengesinin kontrol edilebilir olmasının her iki cinsiyet için de öncelikli olduğu başka çalışmalar da mevcuttur (19). Dorsey ve arkadaşları, kontrol edilebilir bir yaşam tarzı olan uzmanlık alanı seçen kadınların oranının 1996'da %18'den 2003'te %36'ya, erkeklerde ise %28'den %45'e çıktığını göstermiştir (34). İş-yaşam dengesinin çok fazla önemli olduğunu belirten öğrencilerin genel pratisyenliği tercih ettiğini gösteren çalışmalar vardır (35). Görüldüğü gibi, statü ve yaşam tarzına yönelik algılar öğrenciler arasında farklılık göstermektedir. Bu farklı bakış açılarını öngörerek tıp öğrencilerine uzmanlık seçimi konusunda tavsiyelerde bulunmak, hedef kitlenin tamamına ulaşabilme ve planlanacak olan kariyer danışmanlığının daha etkili olabilmesi için yararlı olabilir.

Yaşam tarzıyla ilgili düşünceler uzmanlık seçiminde o kadar merkezi hale gelmiştir ki, Amerika'daki tıp öğrencileri yaşam tarzı ile uyumlu olduğunu düşündükleri branşlar olan "acil tıp, radyoloji, oftalmoloji, anesteziyoloji ve dermatoloji"nin ilk harflerini kullanarak bir akronim oluşturmuşlardır; "E-ROAD"; emergency medicine, radiology, ophthalmology, anesthesiology, dermatology (34).

Kimi öğrenciler kendilerini özelleşmiş konulara yöneltmek isterken, kimi öğrenci de bütüncül bir bakış açısıyla daha genel hekimlik uygulamaları yapmak istediğini belirtmektedir. Kanada'da yapılan bir çalışmaya göre "dar ve odaklanmış konularda çalışmayı tercih etme" faktörü, özellikle uzmanlaşmayı planlayan öğrenciler için önemli bir değişkendir (33).

Ülkemizde uygulanan TUS öğrenciler için geleceklerini şekillendirmekte önemli bir basamak olarak algılanmaktadır. Bu sınavı çoğu öğrenci bir gereklilik olarak görmektedir. Hayal, ilgi ve yeteneklerinden ziyade alacağı puana göre kariyerini şekillendireceğini ifade etmektedirler.

Öğrenciler hekimlik mesleğini insanlara faydalı olmak ve bilim üretmek amacıyla tercih ettiklerini ifade ettiler.

Kanada'da yapılan çalışmada; bireylerin sağlığını geliştirme imkânı, hastalarla uzun vadeli ilişkiler kurma olanağı, kapsamlı bakım sağlama ve hastaları aileleri ile birlikte görme potansiyelinin, özellikle aile hekimliğini tercih eden öğrencilerde kariyer seçimini olumlu yönde etkileyen faktörler olduğu ortaya çıkmıştır (33).

Öğrenciler, hastaların ve hasta yakınlarının hekimlik mesleğine bakış açıları, olumsuz ve şiddet eğilimli tutumları dolayısıyla hastayla doğrudan temasın daha az olduğu branşları tercih ettiklerini ifade ettiler. Çin'de yapılan çalışmada da doktorlara yönelik şiddetin öğrencilerin kariyer tercihini ciddi şekilde etkilediği tespit edilmiştir (36).

Öğrenciler çalışma ortamındaki huzur ve barışın ön planda olduğunu, aslında her branşın ağır çalışma şartları olduğunu bildiklerini ifade ettiler. Bazı branşlardaki anlaşmazlık ve etik dışı davranışları gözlemlediklerini söylediler. Olumsuz çalışma ortamının tercihlerini etkilediklerini ifade ettiler. Eğitim sürecinde yaşanan deneyimler, öğrenciyi bir kariyer tercihine yakınlaştırmabileceği gibi, yeteneği ve ilgisi olduğu halde kişiyi tercihinden uzaklaştırabilir. Almanya'daki tıp fakültesi öğrencilerinde yürütülen çalışmada, tüm öğrencilerin saygılı iş ilişkilerini önemsediklerini ve bu beklentinin sınıf düzeyi / deneyim ilerledikçe, istatistiksel olarak anlamlı biçimde arttığı gözlemlenmiştir (16).

Sonuç

Genç hekim adaylarının özel yaşam ve kariyer planlaması konusunda beklenti ve talepleri vardır. Mevcut öğrenci nesli için iş-yaşam dengesi, kariyer tercihini etkileyen öncelikli faktördür. Elbette iş-yaşam dengesi, öznel algılara dayanır ve bu nedenle bireysel değişkenlik gösterebilir. Ancak genel olarak "meslek ve özel hayatı dengeleyebilmek" olarak değerlendirilebilir. Yoğun iş yükü veya risk getirdiği düşünülen uzmanlık alanlarına daha az ilgi duyulması, özellikle cerrahi branşlarda veya daha uzun süreli eğitim gerektiren özellikli branşlarda kalifiye aday sıkıntısına yol açabilir. Benzer olarak düşük gelir ve statü algısı ise birinci basamak hekimliğinde açığa neden olabilir. Öğrencilerin kariyer planlamalarını yetenek ve ilgi alanlarına göre yapabilmelerini desteklemek ve sağlık alanında dengeli bir hizmet dağılımı sağlamak için, çalışma koşullarının düzenlenmesi yanında, mezuniyet öncesi eğitimde olumlu rol modellerinin varlığı ve kariyer danışmanlığı önem kazanmaktadır. Tıp eğitimi süresince öğrencilere kariyer danışmanlığı verilmesi ve eğitimcilerle olumlu rol model olmalarının öneminin hatırlatılması önerilmektedir.

Sınırlılık

Bu çalışma İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencileri ile sınırlıdır. Mesleki rehberlik konusunda ayrıntılı programların yapılabilmesi için yeterli bilgi edinilmesi amacıyla çalışma diğer üniversite öğrencileri ile tekrarlanabilir.

Kaynaklar

1. Türkay O, Eryılmaz B. "Kariyer Değerleri ve Kariyer Yolu Tercihleri İlişkisi: Türk Turizm Sektöründen Örnekler" Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE) 2010, Sayı 24: 179-200.
2. Can H, Akgün A ve Kavuncubaşı S. Kamu ve Özel Kesimde İnsan Kaynakları Yönetimi, 4.Baskı, Siyasal Kitabevi, Ankara; 1998.
3. Baruch Y. Managing Careers Theory and Practice, Prentice Hall, London; 2004.
4. Mignonac K ve Herrbach O. "Managing Individual Career Aspirations and Corporate Needs: a Study of Software Engineers in France", Journal of Engineering and Technology Management, 2003; 20(3): 205–230.
5. Genç G, Kaya A, Genç M. "İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Meslek Seçimini Etkiyen Faktörler". İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 2007; 8(14): 49–63.
6. Brown, D. "The Role of Work and Cultural Values in Occupational Choice, Satisfaction, and Success: A Theoretical Statement". Journal of Counseling & Development, 2002; 80: 48-56.
7. Paa HK, ve McWhirter EH. "Perceived Influences on High School Students' Current Career Expectations". The Career Development Quarterly; 2000; 49 (1): 29-45.
8. T.C. Sağlık Bakanlığı Atama ve Yer Değiştirme Yönetmeliği. Erişim tarihi 16.07.2019 <http://www.mevzuat.gov.tr/Metin.Aspx?MevzuatKod=7.5.17232&MevzuatIlski=0>
9. T.C. Sağlık Bakanlığı Sağlık İstatistikleri Yıllığı 2017. İVOGSAN Ankara, 2018. ISBN: 978-975-590-697-3
10. Messinger CJ, Hafler J, Khan MA, Long T. "Recent Trends in Primary Care Interest and Career Choices Among Medical Students at an Academic Medical Institution" Teaching and Learning in Medicine, 2017; 29:1: 42-51, DOI: 10.1080/10401334.2016.1206825.
11. Schoonenboom J, Johnson RB. "How to Construct a Mixed Methods Research Design". Köln Z Soziol. 2017; (Suppl 2) 69: 107–131.
12. Baki A, Gökçek T. "Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış". Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi 2012; Cilt:11 Sayı: 42: 001-021.
13. Bisi-Onyemaechi A, Okwesili I, Odetunde O, C Onyemaechi N, Okwara B, & Omoke N. Specialty choices: Patterns and determinants among medical undergraduates in Enugu Southeast Nigeria. Nigerian Journal of Clinical Practice, 2018; 20(11): 1474.
14. Azizzadeh A, McCollum CH, Miller CC, Holliday KM, Shilstone HC, & Lucci A. Factors influencing career choice among medical students interested in surgery. Current Surgery, 2003; 60(2): 210–213.
15. Hashmi NR, Daud S, Manzoor I, Maqsood S, Aizaz S, Siddiqui D, & Baig S. Factors Affecting Medical Specialty Preferences and Associated Gender Differences in Fourth Year Mbbs Students. JPMI: Journal of Postgraduate Medical Institute, 2010; 24(2): 101–107.
16. Kleinert R, Fuchs C, Romotzky V, Knepper L, Wasilewski ML, Schröder W, Leers J. Generation Y and surgical residency - Passing the baton or the end of the world as we know it? Results from a survey among medical students in Germany. PLoS One, 2017; 12(11): e0188114.
17. Cockerham WT, Cofer JB, Biderman MD, Lewis PL, Roe SM. Is there declining interest in general surgery training? Current Surgery, 2004; 61(2): 231–235.
18. Guraya SY, Almaramhy HH. Mapping the factors that influence the career specialty preferences by the undergraduate medical students. Saudi Journal of Biological Sciences, 2018; 25(6): 1096–1101.
19. Kawamoto R, Ninomiya D, Kasai Y, Kusunoki T, Ohtsuka N, Kumagi T, Abe M. Gender difference in preference of specialty as a career choice among Japanese medical students. BMC Medical Education, 2016; 16(1): 1–8.
20. Bittaye M, Odukogbe ATA, Nyan O, Jallow B, Omigbodun AO. Medical students' choices of specialty in The Gambia: the need for career counseling. BMC Medical Education, 2012; 12(1): 72.
21. Gibis B, Heinz A, Jacob R, Müller CH. The career expectations of medical students: findings of a nationwide survey in Germany. Deutsches Arzteblatt International, 2012; 109(18): 327–332.
22. Blissett S, Law C, Morra D, Ginsburg S. The Relative Influence of Available Resources During the Residency Match: A National Survey of Canadian Medical Students. Journal of Graduate Medical Education, 2011; 3(4): 497–502.
23. Saigal P, Takemura Y, Nishiue T, Fetters MD. Factors considered by medical students when formulating their specialty preferences in Japan: findings from a qualitative study. BMC Medical Education, 2007; 7: 31.
24. Imran S, Kholi N, Nadia K, Riasat Al N, Kauser Aftab K, Farhan Muhammad Q. Reasons for Choosing Specialty After Graduation Among Students of a Private Medical College in Pakistan. Pakistan Journal of Public Health, 2018; 7(2): 90–94.
25. Al-Fouzan R, Al-Ajlan S, Marwan Y, Al-Saleh M. Factors affecting future specialty choice among medical students in Kuwait. Medical Education Online, 2012; 17(1): 19587.
26. Morra DJ, Regehr G, Ginsburg S. Medical students, money, and career selection: students' perception of financial factors and remuneration in family medicine. Family Medicine, 2009; 41(2): 105–110.
27. Dikici MF, Yaris F, Topsever P, Tuncay Muge F, Gurel FS, Cubukcu M, et al. Factors affecting choice of specialty among first-year medical students of four universities in different regions of Turkey. Croat Med J; 2008; 49: 415-20.
28. Mariolis A, Mihas C, Alevizos A, Gizlis V, Mariolis T, Marayianis K, Creatsas G. General Practice as a career choice among undergraduate medical students in Greece. BMC Medical Education, 2007; 7(1): 15.
29. Santos Suárez J, Santiago Alvarez M, Alonso Hernández P, Alonso Llamas M, Merladet Artiacha E, Corrales Fernández E. Family medicine: the Cinderella of undergraduate studies? Study of the views of medical students about the speciality of family and community medicine. Atencion Primaria, 2001; 27(5): 324–330.
30. O'Connor MI. Medical School Experiences Shape Women Students' Interest in Orthopaedic Surgery. Clinical Orthopaedics and Related Research, 2016; 474(9): 1967–1972.
31. Durak HI, Avanoğlu A. Factors Influencing the Choice of Pediatric Surgery as a Medical Career Among Turkish Pediatric Surgeons and Residents. Türkiye Klinikleri J Med S Sci. 2011; 31(2): 450-4.
32. Combs SE, Kessel C, Berberat PO, Atkinson MJ. Students' expectations in an international Master of Science course in radiation biology. International Journal of Radiation Biology. 2019; 95(2): 233–237.
33. Osborn HA, Glicksman JT, Brandt MG, Doyle PC, Fung K. Primary care specialty career choice among Canadian medical students-understanding the factors that influence their decisions. Can Fam Physician; 2017; 63:e107-13.
34. Dorsey ER, Jarjoura D, Rutecki GW. The influence of controllable lifestyle and sex on the specialty choices of graduating U.S. medical students, 1996-2003. Academic Medicine : Jour-

- nal of the Association of American Medical Colleges, 2005; 80(9): 791–796.
35. Cleland J, Johnston PW, French FH, Needham G. Associations between medical school and career preferences in Year 1 medical students in Scotland. *Medical Education*, 2012; 46(5): 473–484.
  36. Han X, Wang Y, Zhao J, Pan H, Yu J. Examining influence of violence against physicians on Chinese medical students' career choice. *Chinese Medical Journal*, 2014; 127(24): 4287–4289.

